

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Studijní opora k předmětu kombinované formy studia

předmět

METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE

obor

Sociální pedagogika

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Vysvětlivky k používaným symbolům

ÚVOD KE STUDIU PŘEDMĚTU NEBO KONKRÉTNÍHO TÉMATU

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace

SHRNUTÍ

shrnutí tématu

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

vyzdvihuje důležité či nové termíny, nebo hlavní body, které by student při studiu tématu neměl opomenout

LITERATURA

použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

student se zde dozví, jakým způsobem bude kurz ukončen (test, seminární práce, projekt, ústní zkouška apod.)

ZÁKLADNÍ INFORMACE O PŘEDMĚTU

Vyučující: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová, Ph.D.

Kontakt: e-mail: gabriela.caltovahepnarova@uhk.cz

Hodinová dotace přímé výuky: 12 hodin

Hodinová dotace samostudia: 27 hodin

Zařazení předmětu: 2. semestr

Prerekvizity: nemá

Pravidla komunikace s vyučujícím: komunikace prostřednictvím e-mailu, komunikace v e-learningovém prostředí, kam studenti odesílají seminární práce, dostávají zpětnou vazbu,

ÚVOD DO STUDIA PŘEDMĚTU

Předmět je rozčleněn do tří bloků, první blok seznamuje studenty s metodami sociální práce - individuální práci s klientem, sociální práci se skupinou a komunitní práci. Druhý blok představuje studentům aplikaci těchto metod v praxi při práci s vybranými skupinami klientů. Jednotlivé klientské skupiny jsou vybrány s ohledem na uplatnění v praxi, kdy studenti sociální pedagogiky nejčastěji směřují k práci s rodinami, dětmi a mládeží. Třetí blok představuje studentům silně zastoupené přístupy, techniky a koncepty pomoci, které jsou v sociální práci aktuálně využívány a uplatňují se při aplikaci metod sociální práce.

CÍLE PŘEDMĚTU

Cílem předmětu je představení metod sociální práce. Studenti získají znalosti, schopnosti a dovednosti, které jim umožní metody aktivně využívat. Metody práce jsou představeny v kontextu životních situací klientů a s využitím konkrétních technik pomoci. To napomáhá uchopit problémy klientů profesionálním způsobem a umožňuje reflektovat široké spektrum souvislostí. Osvojení si základů konkrétních pracovních metod, technik a postupů umožňuje absolventům předmětu profesionalizovat poskytovanou pomoc.

Kompetenční model absolventa předmětu:

Spektrum osvojených znalostí:

Znalost a porozumění základním metodám práce. Studenti získají přehled o základních psychosociálních potřebách člověka, osvojí si principy případové práce, porozumí dynamice skupin i fázím vývoje skupin. Pochopí roli pracovníka v individuální, skupinové i komunitní práci. Získají znalosti z oblasti komunitního života a budou tento sociální útvar schopni rozlišit od sousedství či lokální sociální skupiny. Porozumí pojmům komunitní plánování, komunitní rozvoj a komunitní vzdělávání. Osvojí si znalost základních mechanismů sociálněprávní ochrany dětí. Získají základní orientaci v problematice poskytování sociální pomoci nezletilým, rodinám, skupinám i komunitám. Orientují se v problematice sanace rodiny a znají rodinné cykly. Osvojí si znalosti v oblasti krizí, jimž člověk během života čelí, prohloubí své znalosti v oblasti teorie řešení konfliktů. Získají základní přehled v oblasti sociálního poradenství a videotréninku interakcí.

Spektrum získaných dovedností:

Studenti si osvojí dovednost v oblasti vedení rozhovoru, navržení a strukturace individuálního plánu pro jednotlivce či rodinu, získají také základní dovednost reflektovat potřeby jedinců či členů skupiny. Studenti dovedou identifikovat ohrožené dítě a klientům v různých životních situacích dovedou nabídnout adekvátní sociální službu a pomoc. Dovedou vytvořit sanační plán pro rodinu a zapojit do něj potřebné odborníky. Dovedou využít znalostí vývoje krizí a reakcí na ně a nabídnou klientům v krizi první pomoc, získají schopnost využívat dovednosti z oblasti vedení poradenského rozhovoru. Získají dovednosti v oblasti posuzování situace ohroženého dítěte a jeho rodiny s využitím aktuálně využívaného modelu rodičovských kompetencí.

Spektrum schopností, jež profesionalizují přístup absolventa ke klientům:

Studenti získají schopnost navázat kontakt s klientem v rámci jeho přirozeného prostředí i v prostředí ambulantní služby. Budou schopni pracovat se skupinami, jednotlivci i komunitou a získají schopnost využívat všech nabytých dovedností a znalostí v oblasti metod sociální práce. Studenti zlepší svou schopnost reflektovat poziční vymezení se v průběhu konfliktu a schopnost vést klienta k reflexi jeho zájmů. Budou schopni využívat mediační postupy při běžných konfliktech, jichž budou jako pomáhající profesionálové přítomni.

OSNOVA PŘEDMĚTU:

1. Blok zaměřený na základní seznámení s metodami:
Metody sociální práce
Případová sociální práce
Sociální práce se skupinou
Sociální práce s komunitou
2. Blok zaměřený na vybrané cílové skupiny sociální práce:
Práce s ohroženým dítětem
Práce s neorganizovanou mládeží a dětmi
Práce s rodinou
3. Blok orientovaný na aktuálně využívané postupy a techniky:
Sociální poradenství
Video trénink interakcí
Mediace v sociální práci
Sanace rodiny
Krizová intervence
Streetwork

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

ZÁKLADNÍ LITERATURA

- BEDNÁŘOVÁ, Zdena a PELECH, Lubomír. *Slabikář sociální práce na ulici: supervize, streetwork, financování*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003. 99 s. Co, jak, proč?. ISBN 80-

7239-148-8.

- BECHYŇOVÁ, Věra a KONVIČKOVÁ, Marta. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011. 151 s. ISBN 978-80-262-0031-4. Bechyňová, Případové konference, 2012, Praha: Portál
- CALTOVÁ, HEPNAROVÁ, Gabriela a ŠAFÁŘOVÁ, Anna. Program supporting the digitally excluded Roma population. In *Technology Innovations in Education, Athens: World scientific and engineering academy and society*, 2013. s. 141-146. ISBN 978-1-61804-104-3.
- CALTOVÁ, HEPNAROVÁ, Gabriela a VTÍPILOVÁ, Miroslava. Romské rodina a možnosti její podpory In *Dilemata sociální pedagogiky v postmoderním světě*. 1.vyd. Brno: IMS, 2012. s. 114-122. ISBN 978-80-87182-27-7.
- ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010. 143 s. ISBN 978-80-86728-42-1.
- GOJOVÁ, Alice. *Teorie a modely komunitní práce*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 115 s. ISBN 80-7368-154-4.
- Kebza, V. *Chování člověka v krizových situacích*. Praha, Česká zemědělská univerzita v Praze 2009, s. 132
- KOTOVÁ, Helena, ed. et al. *Streetwork!: dobrá praxe 2015: české a zahraniční zkušenosti z práce v nízkoprahových sociálních službách*. [Praha]: Česká asociace streetwork o.s. (ČAS), 2015. 157 stran. ISBN 978-80-905069-3-0.
- KVĚTENSKÁ, Daniela. *Úvod do sociální práce pro pomáhající profese*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 109 s. ISBN 978-80-7041-860-4.
- MACELA Miloslav. Reforma péče o ohrožené děti. Závěry nejnovějších výzkumů a jejich dopady do praxe. *Sociální práce / Sociální práca*. 2015, 15 (3), 7 – 11. ISSN 1213-6204.2
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN 978-807367-310-9.
- MATOUŠEK, Oldřich et al. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001, 309 s. ISBN 80-7178-473-7
- MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003a, 287 s. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla (eds.) *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
- MLČÁK, Zdeněk. *Emergentní psychologie a krizová intervence*. Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, 2011, s. 86
- NEDĚLNÍKOVÁ, Dana , ed. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. 202 s
- ŘEZNIČEK, Ivo. *Metody sociální práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 75 s. ISBN 80-85850-00-1.
- *Služby pro rodinu a děti*, 2011, MPSV, ISBN 978-80-7421-041-9
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. (2017): *Krize a krizová intervence*. Grada, Praha.
- TOMEŠ, Igor. *Obory sociální politiky*. Praha: Portál, 2011, 366 s. ISBN 978-80-7367-868-5.
- ÚLEHLA, Ivan. *Umění pomáhat*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 128 s. ISBN 80-86429-36-9.
- VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. Praha, Portál 2002, s. 544

DOPORUČENÁ LITERATURA

- ČECHLOVSKÝ, Jan, 2006. Kořeny vzniku NZDM v České republice. *Streetwork.cz* [online]. Praha: Česká asociace streetwork [cit. 2018-02-25]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=703
- ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010. 143 s. ISBN 978-80-86728-42-1.
- *Manuál komunitní sociální práce*, 2015
- Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce, Ostravská univerzita v Ostravě, s. 121 – 143
- KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 1997, 147 s. ISBN 80-7178-150-9.
- KOZLOVÁ, Lucie. *Sociální služby*. Praha: TRITON, 2005, 80 s. ISBN 80-7254-662-7.
- LEVICKÁ, Jana a LEVICKÁ, Katarína. *Prípadová sociálna práca - zrod a rozvoj*. Vydání: první. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. 112 stran. ISBN 978-80-7435-578-3 s.
- NAVRÁTIL, Pavel. *Úvod do teorií a metod sociální práce*. Brno, Masarykova univerzita, 1999, 54 s. ISBN neuvedeno.
- NOVOTNÁ, Věra a SCHMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: Univerzita Karlova - Karolinum, 1992, 128 s. ISBN 80-7066-483-5.
- *Sociální práce, 2005/2, Sociální práce s rodinou*,
- Špatenková, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi* Praha, Grada 2005
- Vyhláška č. 473/2012 Sb o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí
- ZIMMERMANNOVÁ, Martina, 2006. *Historie terénní sociální práce*. *Streetwork.cz* [online]. Praha: Česká asociace streetwork [cit. 2017-12-31]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=702

POŽADAVKY NA UKONČENÍ KURZU

Předmět bude ukončen seminární prací, testem a ústní zkouškou.

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma je zaměřeno na seznámení se základními metodami sociální práce, jeho obsahem je základní seznámení s jednotlivými metodami, kontextem jejich ustanovení a možnostmi využívání při práci s klienty. Cílem je poskytnout studentům základní vstupní znalosti, které jsou dále rozvíjeny v dalších částech předmětu.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- případová sociální práce
- sociální práce se skupinou
- sociální práce komunitou

Klíčová slova:

sociální práce s jednotlivcem, sociální práce se skupinou, sociální práce komunitou.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- základní terminologie
- pojetí metod sociální práce
- úrovně prostředí, ve kterém je sociální práce realizována
- souvislosti paradigmat sociální práce a metod sociální práce

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4. s. 85-100;

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001, 168 s. ISBN 80-903070-0-0.

NOVOTNÁ, Věra; SCHMMERLINGOVÁ, Věra. *Sociální práce, její vývoj a metodické postupy*. Praha: Univerzita Karlova - Karolinum, 1992, 128 s. ISBN 80-7066-483-5

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Uveďte metody sociální práce.
2. V jakých situacích je vhodné využít komunitní sociální práci?
3. V jakých situacích je vhodné využít skupinovou sociální práci?
4. Popište, jak mohou souviset paradigmaty sociální práce a její metody.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky:

NAVRÁTIL, Pavel. Teorie a metody sociální práce. Brno: Marek Zeman, 2001,
NOVOTNÁ, Věra; SCHMMERLINGOVÁ, Věra. Sociální práce, její vývoj a metodické postupy. Praha: Univerzita Karlova - Karolinum, 1992,
Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 2:

Případová sociální práce

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma seznamuje se sociální prací s jednotlivcem. Nabízí rozšířený hlubší pohled na tuto metodu včetně nástinu psychosociálních potřeb, ze kterých vycházejí pomáhající koncepty. Studenti se seznámí s principy případové práce. Získají základní náhled na postupy, které lze při aplikaci této metody využívat. Osvojí si jednotlivé úrovně sociální práce, které jim umožní metodu v praxi účinně využívat.

Způsob výuky: Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- případová sociální práce
- psychosociální potřeby
- principy případové práce

Klíčová slova:

sociální práce s jednotlivcem, případ, diagnóza, životní situace, sociální fungování.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- profesionální způsoby práce
- základní principy případové práce - orientace k hodnotě jedince, jedinečnost a sebeurčení
- psychosociální potřeby – koncept Z. Matějčka, koncept Pessu-Boyden,
- úrovně pomoci – převyprávění příběhu, hledání perspektiv, orientace ke klíčovým aspektům příběhu; rozvoj možností pro lepší budoucnost, převedení scénáře k cíli, pomoc zaměřit se na cíl; pomoc pochopit vlastní strategii, pomoc vybrat adekvátní strategii, vytvoření plánu

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 65 - 150.

LUDEWIG, Kurt. Systemická terapie. Základy klinické teorie a praxe. Praha: Pallata, 1994, s. 73 - 85.

ÚLEHLA, Ivan. Umění pomáhat. Písek: Renaissance, 1996, s. 8 - 44.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Popište základní principy případové práce.
2. Popište jednotlivé fáze procesu případové práce dle Egan.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky:

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 85-100;

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 3:

Sociální práce se skupinou

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma je zaměřeno na seznámení se sociální prací se skupinou. Studenti se seznámí s možnostmi skupinové práce, širokým spektrem rolí, jež může sociální pracovník zaujímat. Těžištěm tématu je samotný proces skupinové práce, který je studentům zprostředkován na pozadí fází vývoje skupiny.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- reciproční model skupinové práce
- model sociálních cílů
- léčebný model
- skupinová dynamika
- korektivní emoční zkušenost

Klíčová slova:

sociální práce se skupinou, skupinová dynamika, pravidla skupiny.

SHRUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- druhy skupin
- fáze vývoje uzavřené skupiny dle Turkmana

- pozitiva a negativa skupinové práce
- role sociálního pracovníka ve skupině
- plánování skupinové práce

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 151–178.

NOVOTNÁ, V. a SCHIMMERLINGOVÁ, V. Sociální práce, její vývoj a metodické postupy. Praha: Univerzita Karlova, 1992, s. 78-86.

KRATOCHVÍL, Stanislav. Skupinová psychoterapie v praxi. Praha: Galén, 1995.

LEVICKÁ, Jana. Teoretické aspekty sociální práce. SR, 2002.

LEVICKÁ, Jana. Metody sociální práce. SR, VeV, s.r.o., 2003?

ŘEZNÍČEK, Ivo. Metody sociální práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Odlište jednotlivé fáze práce s uzavřenou skupinou. V čem pokládáte tento koncept fází práce za užitečný?
2. Uveďte, jaké znáte typy skupin.
3. Jaké znáte metody a techniky práce využitelné v práci se skupinou?
4. Jak lze při skupinové práci využít korektivní emoční zkušenost?

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky viz

KRATOCHVÍL, Stanislav. Skupinová psychoterapie v praxi. Praha: Galén, 1995.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 151–178.

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma nabízí základní vhled do komunitní práce na různých úrovních. Především se zaměřuje na komunitní práci v lokálním prostředí. Studenti si osvojí základní poznatky, které jim umožní porozumět aktuálním trendům v sociální práci a oblasti poskytování pomoci. Nejprve jsou studenti seznámeni s obecným pojetím komunitní práce a komunit, těžištěm tématu je potom samotná realizace sociální práce s komunitou. Cílem tématu je porozumění a osvojení si základních postupů, které jsou při komunitní práci potřebné.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- komunita
- komunitní pracovník
- analýza potřeb
- evaluace
- komunitní plánování
- komunitní rozvoj
- komunitní vzdělávání

Klíčová slova:

sociální práce s komunitou, komunitní aktivista, komunitní plán, aktivizace, občanská společnost.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- pojmové vymezení komunitní práce
- příklady komunitní práce
- klienti komunitní práce
- cíl, organizace a taktiky komunitní práce
- strategie komunitní práce

- komunitní pracovník

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

HARTL, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 23 - 39, 67 - 83, 117 – 139.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s.251–287.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 263-281

ŘEZNÍČEK, Ivo. Metody sociální práce. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994.

ŠŤASTNÁ, Jaroslava. Když se řekne komunitní práce. Praha: Karolinum, 2016, Manuál komunitní sociální práce, 2015

GOJOVÁ, Alice. Teorie a modely komunitní práce. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 115 s.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaké jsou znaky komunitní práce?
2. Popište proces komunitní práce.
3. V jakých sociálních situacích je vhodná aplikace sociální práce s komunitou?

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

HARTL, Pavel. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. s. 23 - 39, 67 - 83, 117 – 139.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 263-281

Přednášky a materiály v kurzu.uhk.cz

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma je zaměřeno na specifika sociální práce s ohroženým dítětem, těžištěm tématu je aktuální praxe v oboru. Studenti se seznámí s pojmem ohrožené dítě, tak jak je s ním v současnosti pracováno v rámci legislativního ukotvení v ČR. Studenti jsou seznámeni s postupem vyhodnocování situace v rodině ohroženého dítěte dle aktuálních postupů OSPOD.

Způsob výuky: *Téma je v plném rozsahu ponecháno k samostudiu na základě doporučených zdrojů.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- ohrožené dítě
- děti ve zvláště obtížných situacích
- sociálně-právní ochrana
- rodičovské kompetence
- OSPOD

Klíčová slova:

ohrožené dítě, sociálně-právní ochrana, skrytá agenda, syndrom CAN.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- ohrožené děti – vyjasnění pojmu
- situace ohrožující dítě - syndrom CAN, domácí násilí,
- aktuálně dominantní model pro posuzování situace ohroženého dítěte
- sociální služby zaměřené na pomoc ohroženým dětem
- sociálně-právní ochrana dětí

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

DUNOVSKÝ, J., DYRYCH, Z., MATĚJČEK, Z. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada, 1995.

MACELA, Miloslav a kol. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář. 2015.
MACELA Miloslav ... (et al). Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. Praha 2015, 912 s., ISBN 978-80-7478- 727-0
MACELA Miloslav. Reforma péče o ohrožené děti. Závěry nejnovějších výzkumů a jejich dopady do praxe. Sociální práce / Sociální práca. 2015, 15 (3), 7 – 11.
MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon, 1993.
VANÍČKOVÁ, Eva a kol. Sexuální zneužívání dětí – 1. díl. Praha: Karolinum, 1997.
VÁGNEROVÁ, Marie. Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky. Praha: Portál, 1999.
Zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.
vyhláška č. 473/2012 Sb

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. V čem spočívá význam sociálně-právní ochrany?
2. Na děti v jakých situacích se zaměřuje výkon sociálně-právní ochrany?
3. Kdo vykonává sociálně-právní ochranu?

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

Zákon č. 359/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.
vyhláška č. 473/2012 Sb o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí
Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 6:

Práce s neorganizovanými dětmi a mládeží

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma je zaměřeno na specifika sociální práce s neorganizovanými dětmi a mládeží. Studenti získají základní náhled na životní situaci této klientské cílové skupiny. Osvojí si znalosti stěžejních pracovních postupů, které umožňují aktivně vstupovat do životního pole cílové skupiny. Cílem tématu je také seznámit studenty se specifickými aspekty sociální práce s touto cílovou skupinou. Pozornost je věnována možnostem využití herních aktivit v sociálních službách.

Způsob výuky: Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- riziková mládež
- nesespecifický streetwork
- NZDM
- služby sociální prevence

Klíčová slova:

riziková mládež, kriminalita mládeže, prevence, streetwork.

SHRNUTÍ A TĚMATÁ KE STUDIU

- životní prostředí dětí a mládeže v riziku
- síť subjektů podílejících se na práci s neorganizovanými dětmi a mládeží
- způsoby práce s rizikovou mládeží
- aktivizace a získávání kompetencí za pomoci herních aktivit

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

BEDNÁŘOVÁ, Z. - PELECH, L. *Sociální práce na ulici. Streetwork*. Brno: Doplněk, 1999.

LÁBÁTH, Vladimír a kol. *Riziková mládež. Možnosti potenciálních změn*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001.

MATOUŠEK, O. - KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. s. 21 - 107, 145 - 222, 253 - 292.

ŠIŠLÁKOVÁ, M. 2005. Resilience jako východisko pro sociální práci s rizikovou mládeží. In: Smutek M. (ed.) *Možnosti sociální práce na prahu 21. století*. Hradec Králové: Katedra sociální práce a sociální politiky Univerzita Hradec Králové.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky*. Praha: Portál, 1999. s. 274 - 287.

VEČERKA, K. a kol. *Prevence kriminality v teorii a praxi*. Praha: MV, 1997.

časopis ÉTHUM, 2000, č. 25

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce, Ostravská univerzita v Ostravě, s. 121 – 143

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Uveďte a popište typy sociálních služeb zaměřených na rizikovou mládež.
2. Vysvětlete pojem nesespecifický streetwork.
3. Jak rozumíte pojmu sociální prevence.
- 4.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

LÁBÁTH, Vladimír a kol. *Riziková mládež. Možnosti potenciálních změn.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2001.

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 7:

Sociální práce s rodinou

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma přináší seznámení s možnostmi sociální práce s rodinou. Studenti získají základní přehled o situacích v životě rodin, které vedou k vyhledání sociálních služeb. Jednotlivé sociální služby, se kterými se rodiny setkávají, jsou představeny z perspektivy životních situací, kterým rodiny čelí. Studenti tak získají ucelený přehled všech dostupných forem pomoci, které sociální pracovníci nabízejí.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- Rodinné cykly
- Sociální služby pro rodiny
- Životní situace
- Rodinná terapie
- Sociálně aktivizační služby
- Služby sociální prevence
- Sociální péče

Klíčová slova: rodina, sociální služby, náročné životní situace, manželské poradenství, rodinná terapie, systemická terapie.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- Východiska sociální práce s rodinou – systemický přístup
- Podpora rodin v rané fázi života dětí
- Rozvodové a porozvodové situace
- Sociální práce s rodinou v kontextu SPO
- Náhradní rodinná péče
- Sociální práce v institucionálních zařízeních
- Podpora rodin při sociálním začleňování
- Rodiny migrantů

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

Sociální práce/Sociálna práca, Sociální práce s rodinou, 2005/2,
<http://www.ospod.cz/informace/metody-socialni-prace/>
Služby pro rodinu a děti, 2011, MPSV, ISBN 978-80-7421-041-9

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jmenujte sociální služby pro rodiny, které znáte.
2. Vyberte si jednu z cílových skupin rodin a objasněte systém pomoci, který může ve své situaci rodiny přijímat.

Prostor pro odpovědi:

Služby pro rodinu a děti, 2011, MPSV,
Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 8:

Sanace rodiny

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti se seznámí s možností využití postupů, které napomáhají zlepšit situaci rodin v riziku a mnohoproblémových rodin. Téma osvětluje studentům možnosti spolupráce mezi pracovníky OSPOD a sociálními pracovníky neziskových organizací a dalšími pomáhajícími profesemi.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- sanace
- multidisciplinární tým
- rodiny v mnohoproblémové situaci
- ohrožené dítě
- případové konference

Klíčová slova: sanace, intuitivní rodičovství, mnohoproblémové rodiny.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- spolupráce multidisciplinárního týmu
- plán sanace
- případové konference

- oblasti podpory rodiny

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

BECHYŇOVÁ, Věra a KONVIČKOVÁ, Marta. *Sanace rodiny: [sociální práce s dysfunkčními rodinami]*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2011.

BECHYŇOVÁ, Případové konference, 2012, Praha: Portál

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jaké typy případových konferencí znáte.
2. Jmenujte odborníky, kteří se mohou podílet na řešení situace dítěte v průběhu sanace rodiny.
3. Objasněte koncept intuitivního rodičovství.
4. V jakých oblastech může rodina přijímat podporu.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky:

BECHYŇOVÁ, KONVIČKOVÁ, *Sanace rodiny*, 2011, Praha: Portál, s. 89-93; 17-30;

BECHYŇOVÁ, *Případové konference*, 2012, Praha: Portál; s. 33-42;

Přednášky a materiály v kurzu.uhk.cz

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Studenti získají základní vhled do problematik krizových situací, téma jim přináší vhled do typologie krizí, porozumění pojmu krize. Získají schopnost rozpoznat jednotlivé fáze průběhu krize a osvojí si základní schopnost nabízet účinnou pomoc klientům v krizi.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- prezenční krizová intervence
- distanční krizová intervence
- krize
- copingové strategie

Klíčová slova: emoce, krize, coping, intervence, sociální opora.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- principy krizové intervence
- průběh krize dle pojetí Geralda Caplana
- etapy procesu krizové intervence

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

KEBZA, V. Chování člověka v krizových situacích. Praha, Česká zemědělská univerzita v Praze 2009, s. 132

MLČÁK, Z. Emergentní psychologie a krizová intervence. Ostrava, Ostravská univerzita v Ostravě, 2011, s. 86

ŠPATENKOVÁ, N. a kol. Krizová intervence pro praxi Praha, Grada 2005

VODÁČKOVÁ, D. a kol. Krizová intervence. Praha, Portál 2002, s. 544

MATOUŠEK, O. (2013): Metody a řízení sociální práce. Portál, Praha.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. (2017): Krize a krizová intervence. Grada, Praha.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Popište průběh krize a její jednotlivé etapy.

2. Objasněte postup při poskytnutí základní krizové intervence.
3. Jmenujte principy krizové intervence.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky:

Matoušek, Oldřich, a kol. (2013): *Metody a řízení sociální práce. Portál, Praha.s.135-150*

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. (2017): *Krize a krizová intervence. Grada, Praha.s.11-20*

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 10:

Video trénink interakcí

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma je zaměřeno na využití a možnosti video tréninku interakcí. Studenti se seznámí s touto formou pomoci a jejím využitím v oblasti sociální práce. Téma nabízí základní vhled do problematiky, cílem je získat základní znalosti o této formě pomoci.

Způsob výuky: Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- videointerakce
- videotrénink interakcí
- video home training

Klíčová slova: videotrénink interakcí, videointerakce, interakce, komunikace,

pozitivní interakce.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- stručný popis podstaty VTI
- východiska
- klienti vhodní k VTI
- video trénink interakcí v ČR
- typologie problémů
- plán pomoci

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 231– 249.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Popište proces video tréninku interakcí.
2. Z jakých teoretických konceptů vychází video trénink interakcí?

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003, s. 231– 249.

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

ÚVOD A CÍL TĚMATU

Téma je zaměřeno k osvojení si pracovních postupů spojených s mediací sporů. Studenti získají vhled a znalosti v oblasti využívání mediace, jako specifické techniky řešení sporů. Seznámí se a osvojí si dovednosti vedoucí ke schopnosti účinněji řešit konflikty. Téma seznamuje studenty s jednotlivými fázemi mediačního procesu.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- mediace
- institut narovnání
- dohoda
- kompromis
- únikové strategie
- pozice
- zájmy

Klíčová slova: mediace, konflikt, stres, frustrace, dohoda, mediátor.

SHRNUTÍ A TĚMATÁ KE STUDIU

- základní pojmy, uvedení do problematiky
- styly řešení konfliktů
- postava mediátora
- principy mediace
- fáze mediace

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

HOLÁ, Lenka. *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada Publishing, 2003.

MATOUŠEK, Oldřich; KOLÁČKOVÁ, Jana; KODYMOVÁ, Pavla (eds.) *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005, 351 s.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 151-166

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Vysvětlete pojmy dohoda a kompromis.
2. V čem spočívá podstata mediačních postupů?

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, s. 151-166

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 12:

Sociální poradenství

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma seznamuje studenty s praxí a teorií sociálního poradenství, umožňuje získat náhled na způsoby poskytování poradenství v oblasti sociálních služeb. Studenti získají základní náhled na problematiku vedení poradenského rozhovoru, získají dovednosti umožňující vedení poradenského rozhovoru a osvojí si klíčové kompetence nezbytné k poskytování základního sociálního poradenství.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- základní sociální poradenství
- odborné sociální poradenství
- občanské poradny

Klíčová slova: poradenství, občanské poradny.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- průběh poradenského procesu
- poradenský rozhovor
- občanské poradny
- osobnost poradce

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

LEVICKÁ, Jana. *Metódy sociálnej práce*. SR, VeV, s.r.o., 2003, s. 104-110.
MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4. S. 101-132
NOVOSAD, Libor. *Základy speciálního poradenství*. Praha: Portál, 2000. S. 55 - 132.
Obce, města, regiony a sociální služby. Praha: Socioklub, 1997. s. 198 - 218.
GABURA, Ján, PRUŽINSKÁ, Jana. *Poradenský proces*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995.
WILSON, Dick a MNIZSKO, Stefan. *Jak založit a vést občanskou poradnu*. Asociace občanských poraden, 1998.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. V čem spočívá hlavní myšlenka občanských poraden?
2. Objasněte, kdy se jedná o základní sociální poradenství a kdy o odborné sociální poradenství.
3. Popište průběh poradenského procesu.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky

WILSON, Dick a MNIZSKO, Stefan. *Jak založit a vést občanskou poradnu*. Asociace občanských poraden, 1998.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. s. 101-132

Přednášky a materiály v kurzy.uhk.cz

Téma č. 13 :

Streetwork

ÚVOD A CÍL TÉMATU

Téma seznamuje studenty s možnostmi terénní sociální práce, umožňuje studentům získat základní přehled o cílových skupinách, na které streetwork míří. Seznamuje s charakterem pracovních postupů a kontextem výkonu terénní sociální práce.

Způsob výuky: *Téma je přednášeno částečně v rámci výuky a doplněno samostudiem.*

POJMY K ZAPAMATOVÁNÍ

- kontaktní práce
- field work
- streetwork
- přirozené prostředí

Klíčová slova: NZDM, mládež, terénní služby, navázání kontaktu, specifický streetwork, nspecifický streetwork.

SHRNUTÍ A TÉMATA KE STUDIU

- sociální práce na ulici
- kontaktní práce
- navázání kontaktu
- cílové skupiny
- formy práce a typy činností
- NZDM

DOPORUČENÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

BEDNÁŘOVÁ, Zdena a PELECH, Lubomír. Slabikář sociální práce na ulici: supervize, streetwork, financování. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2003. 99 s. Co, jak, proč?.

ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010. 143 s.

KOTOVÁ, Helena, ed. et al. *Streetwork!: dobrá praxe 2015: české a zahraniční zkušenosti z práce v nízkoprahových sociálních službách*. [Praha]: Česká asociace streetwork o.s. (ČAS), 2015. 157 stran. .

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0213-4. s. 85-100; s. 189-197

ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010. 143 s.

KONTROLNÍ OTÁZKY A ÚKOLY

1. Jmenujte formy práce a typy činností, které vykonává terénní sociální pracovník.
2. Jaké cílové skupiny streetworku znáte?
3. Objasněte pojem kontaktní práce a jeho vztah k terénní sociální práci.

Prostor pro odpovědi:

Odpovědi na otázky:

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 2013. s. 189-197

ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*.

ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK. *Kontaktní práce 2010: antologie textů České asociace streetwork*. 1. vyd. Praha: Národní vzdělávací fond ve spolupráci s Českou asociací streetwork, 2010.

NEDĚLNÍKOVÁ, Dana , ed. *Metodická příručka pro výkon terénní sociální práce*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. 202 s

ČECHLOVSKÝ, Jan, 2006. Kořeny vzniku NZDM v České republice. *Streetwork.cz* [online]. Praha: Česká asociace streetwork [cit. 2018-7-12]. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=703

ZIMMERMANNOVÁ, Martina, 2006. Historie terénní sociální práce.

Streetwork.cz [online]. Praha: Česká asociace streetwork [cit. 2017-12-31].

Dostupné z:

http://www.streetwork.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=702

SEZNAM POŽADAVKŮ K ABSOLVOVÁNÍ PŘEDMĚTU

Předmět bude uzavřen udělením zápočtu za seminární práci. Po udělení zápočtu se student může zapsat ke zkoušce, která proběhne testem a ústní zkouškou. Termíny zkoušek budou stanoveny po dohodě s vyučujícím na konci semestru a vypsány ve Fakultním informačním systému. Student předá zápočtový úkol minimálně 14 dní před plánovaným přihlášením na zkoušku.

SEZNAM OKRUHŮ KE ZKOUŠCE

- Metody sociální práce
- Případová sociální práce
- Sociální práce se skupinou
- Sociální práce s komunitou
- Práce s ohroženým dítětem
- Práce s neorganizovanou mládeží a dětmi
- Práce s rodinou
- Sociální poradenství
- Video trénink interakcí
- Mediace v sociální práci
- Sanace rodiny
- Krizová intervence
- Streetwork

SEZNAM POŽADAVKŮ NA ZÁVĚREČNOU ZKOUŠKU

1. Vypracování a odevzdání seminární práce
2. Aktivní účast na výuce či doložení samostudia (dle výběru v písemné podobě či ústním pohovorem)
3. Úspěšné absolvování písemného testu
4. Úspěšné absolvování ústní zkoušky.

Pro udělení zápočtu studenti odevzdávají seminární práci zaměřenou na sociální práci s vybranou cílovou skupinou, seminární práce obsahuje jak popis problémů, jimž vybraná cílová skupiny čelí a kontext jejich života, tak možnosti intervence do životní situace klientů. Seminární práce je vypracována v mikrotýmech 2 - 3 studentů, o rozsahu 3 - 5 stran na osobu. Studenti odevzdávají seminární práce v elektronické podobě v prostředí kurzy.uhk.cz. Pro naplnění zápočtových požadavků je zapotřebí minimálního bodového zisku 70bodů.

Pokud student splní podmínky pro udělení zápočtu, pokračuje dále k závěrečné zkoušce, která má dvě části, písemnou a ústní. Pokud není výslovně dohodnuto jinak, mohou studenti obě části zkoušky splnit v jeden den.